Національний технічний університет України
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Кафедра прикладної математики

Статистичні методи автоматичного опрацювання текстів

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	***Другий (магістерський)***
Галузь знань	*11 Математика та статистика*
Спеціал	*113 Прикладна математика*
Освітня програма	*Наука про дані та математичне моделювання*
Статус дисципліни	*Нормативна*
Форма навчання	*очна(денна)*
Рік підготовки, семестр	*2 курс, осінній семестр*
Обсяг дисципліни	*3 кредити*
Семестровий контроль/ контрольні заходи	*Екзамен*
Розклад занять	*Лекція – 1 раз на тиждень, практичні заняття 1 раз на 2 тижні*
Мова викладання	*Українська*
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: *канд. техн. наук, доцент, Сирота Сергій Вікторович, syrota.sergiy@lll.kpi.ua* Практичні / Семінарські: канд. техн. наук, доцент, Сирота Сергій Вікторович, syrota.sergiy@lll.kpi.ua
Розміщення курсу	Дистанційний ресурс Moodle, http://moodle.eec.kpi.ua/course/view.php?id=5

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Статистичні методи автоматичного опрацювання текстів» дає більш глибокі знання в царині сучасних технологій автоматичного аналізу текстів природної і для вирішення інших задач професійної діяльності визначених Стандартом вищої освіти НТУУ «КПІ» для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 113 Прикладна математика. ***Метою*** *курсу є вивчання статистичних методів, що застосовуються доля автоматичного аналізу текстів.* ***Предмет*** *навчальної дисципліни — застосування статистичних методів до автоматичного аналізу текстів.*

В ***результаті навчання*** *студенти отримають наступні компетенції*

- *Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.*
- *Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.*
- *Здатність генерувати нові ідеї (креативність).*
- *Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.*
- *Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.*
- *Навички у використанні інформаційних і комунікаційних технологій.*
- *Здатність сформулювати математичну постановку задачі, спираючись на постановку мовою предметної галузі, та обирати метод її розв'язання, що забезпечує потрібні точність і надійність результату.*

знання:

- *основних положень теорії прикладної лінгвістики;*
- *основних методів видобутку та аналізу текстових даних для виявлення закономірностей;*
- *статистичних підходів, які можна загалом застосувати до довільних текстових даних будь-якої природної мови;*

уміння:

- *Використовувати статистичні методи аналізу текстів;*
- *Видобутку та аналізу текстових даних для виявлення закономірностей;*

досвід:

- *Видобування інформації з текстових корпусів;*
- *Використання спеціального програмного забезпечення для аналізу текстів*

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Вивченню дисципліни «Психологічні моделі прийняття управлінських рішень» повинне передувати вивчення дисциплін:

- *«Математичний аналіз»,*
- *«Алгебра та геометрія»,*
- *«Дискретна математика»,*
- *«Теорія ймовірності»,*
- *«Математична статистика»,*
- *«Методи штучного інтелекту».*

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема1 Огляд методів обробки природних мов
- Маркування частин мови (part-of-speech tagging)
- Синтаксичний аналіз
- Семантичний аналіз
- Двозначність
- Представлення текстів, представлення у вигляді набору слів
- Контекст слова; контекстна схожість.
- Синтагматичні відношення
- Парадигматичні відношення

Тема 2. Дослідження асоціацій слів
- Ентропія
- Умовна ентропія
- Спільна кількість інформації
- Тема і охоплення тема
- Термін, як тема

Тема 3. Тематичний аналіз текстів
- Змішана модель
- Компонентна модель
- Обмеження на ймовірності
- Імовірнісний Латентний Семантичний Аналіз (PLSA)
- Алгоритм максимізації очікування (EM)
- E-крок і M-крок
- Приховані змінні
- Алгоритм сходження на вершину
- Локальний максимум

- Латентний розподіл Дирихле (LDA)

Для зарахування лабораторного практикуму з дисципліни "Автоматизоване опрацювання текстів" слухачам необхідно:

- Обрати один із запропонованих інструментальних засобів автоматизованого опрацювання текстів.
- Ознайомитися з функціональним призначенням засобу і його можливостями.
- Встановити програмне забезпечення (програму/бібліотеку/toolkit/framework) на комп'ютері.
- За допомогою встановленого інструментального засобу провести аналіз довільно обраного тексту (текстів).
- Зробити висновки, написати відгук, викласти свої враження від використання данного засобу.
- Підготувати звіт обсягом 2-3 тис знаків за результатами виконаної роботи

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. *Cheng X. Z. Text Mining and Analytics [Електронний ресурс] / Cheng Xiang Zhai // The University of Illinois at Urbana-Champaign,. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://www.coursera.org/learn/text-mining/supplement/ctYg7/welcome-to-text-mining-and-analytics.*
2. *Aggarwal C. C., Zhai C. Mining Text Data. — Springer, 2012. — 527 c. — ISBN 9781461432234.*
3. *Сирота С. В. Автоматизоване опрацювання текстів [Електронний ресурс] / С. В. Сирота, // ЦЕО КПІ. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: http://moodle.eec.kpi.ua/course/view.php?id=10*

Допоміжна література

1. *Ananiadou S. Text mining for biology and biomedicine / S. Ananiadou, J. McNaught. – Boston, London: Hartec House, 2006.*
2. *Konchady M. Text mining application programming / Manu Konchady. – Boston, Mass.: Charles River Media, 2008.*

Інформаційні ресурси

1. Центр електронної освіти КПІ http://moodle.eec.kpi.ua/course/view.php?id=10

2. Електронний кампус КПІ ім. Ігоря Сікорського. Матеріали з дисципліни «Алгоритми і структури даних». – Режим доступу : http://login.kpi.ua

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Далі в таблиці інформація за темами про лекції у формі календарного плану.

	Лекційні заняття
Тиждень 1-2	Тема1 Огляд методів обробки природних мов • Маркування частин мови (part-of-speech tagging) • СинтаксичнийаналізСторінка • СемантичнийаналізСторінка • Двозначність •
Тиждень 3-4	• Представлення текстів, представлення у вигляді набору слів • Контекст слова; контекстна схожість. • Синтагматичні відношення • Парадигматичні відношення
Тиждень 5-6	Тема 2. Дослідження асоціацій слів

	• Ентропія • Умовна ентропія
Тиждень 7-8	• Спільна кількість інформації • Тема і охоплення тема • Термін, як як тема
Тиждень 9-10	Тема 3. Тематичний аналіз текстів • Змішана модель • Компонентна модель • Обмеження на ймовірності
Тиждень 11	• Імовірнісний Латентний Семантичний Аналіз (PLSA) • Алгоритм максимізації очікування (EM) • Е-крок і М-крок • Приховані змінні
Тиждень 12	• Алгоритм сходження на вершину • Локальний максимум • Латентний розподіл Дирихле (LDA)
Тиждень 13-18	Здача результатів лабораторного практикуму підготовка та здача екзамену

6. Самостійна робота студента

Для засвоєння матеріалів курсу передбачені наступні види самостійної роботи

- *Робота з рекомендованими джерелами і*
- *Виконання завдання лабораторного практикуму*

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування

Відвідування лекцій не обов'язкове студентам надається можливість самостійно опрацьовувати теми занять використовуючи дистанційний курс та рекомендовані джерела.

Поточний контроль проходить в режимі тестування і має часові обмеження.

Вимоги до слухачів курсу базуються на принципах академічної доброчесності і рівності всіх студентів. У випадку виявлення випадків запозичення без відповідних посилань об'єктів авторського права, як то: програмний код, зображення, креслення, та інший мультимедійний контент або виявлення плагіату — бали за відповідні роботи будуть анульовані і нараховані штрафні бали. Повторні порушення принципів академічної доброчесності можуть призвести до недопуску до складання заліку.

Викладачі можуть перевіряти роботи, виконані у рамках курсу, за допомогою систем виявлення плагіату.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

На семестр пропонуються наступні види діяльності за які нараховуються бали

- *Доповідь зі звітом про виконаний лабораторний практикум 40 балів*
- *Екзамен 60 балів*

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	*Оцінка*
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно

64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни

- *В разі проходження слухачами курсу:*
- *https://www.coursera.org/learn/text-mining/supplement/ctYq7/welcome-to-text-mining-and-analytics і наданні сертифікату студенту зараховується .60 балів*
- *Дистанційні онлайн заняття проводяться за допомогою Google Meet за запрошеннями, які публікуються в кафедральній платформі Slack та дублюються на надані студентами адреси електронної пошти;*
- *Офіційні звернення до викладача розглядаються через кафедральну платформу Slack або електронну адресу* syrota.sergiy@lll.kpi.ua.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Склав доцент кафедри прикладної математики, канд. техн. наук, доц. Сирота Сергій Вікторович

Ухвалено кафедрою прикладної математики (протокол № 13 від 16.06.2022)

Погоджено Методичною комісією факультету[1] (протокол № 11 від 27.06.2022)

[1] Методичною радою університету – для загальноуніверситетських дисциплін.